Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

18. prosinca 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Tržišno natjecanje – Članak 102. UFEU-a – Zlouporaba vladajućeg položaja – Organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskih prava – Određivanje visine naknada za izdavanje odobrenja za stavljanje na raspolaganje djela zaštićenih autorskim pravom – Smještajni objekti – Metoda izračuna – Neuzimanje u obzir popunjenosti soba – Nepravedne cijene”

U predmetu C-161/24,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Krajský soud v Brně (cour régionale de Brno, Češka Republika), odlukom od 29. veljače 2024., koju je Sud zaprimio istog dana, u postupku

OSA, z.s., prije OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.

protiv

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: C. Lycourgos, predsjednik vijeća, O. Spineanu-Matei (izvjestiteljica), S. Rodin, N. Piçarra i N. Fenger, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: I. Illéssy, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 13. ožujka 2025.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za OSA-u, z.s., V. Bernard, R. Neruda i L. Štiková Gachová, *advokáti*,

– za Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, A. Drbal, H. Malíková i P. Mlsna,

– za španjolsku vladu, M. Morales Puerta, u svojstvu agenta,

– za francusku vladu, R. Bénard i T. Lechevallier, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: češki

– za Europsku komisiju, E. Arsenidou, B. Ernst, M. Monfort i P. Němečková, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 5. lipnja 2025.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 102. UFEU-a.

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između OSA-e, z.s., prije OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s. (u daljnjem tekstu: OSA), organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskih prava (u daljnjem tekstu: organizacija za kolektivno ostvarivanje prava) u skladu s češkim pravom i Úřada pro ochranu hospodářské soutěže (Ured za zaštitu tržišnog natjecanja, Češka Republika) (u daljnjem tekstu: češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje) povodom odluke kojom je to tijelo sankcioniralo OSA-u zbog povrede članka 102. UFEU-a.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člankom 102. UFEU-a predviđa se:

„Svaka zlouporaba vladajućeg položaja od strane jednog poduzetnika ili više njih na unutarnjem tržištu ili njegovu znatnom dijelu zabranjena je kao nespojiva s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj bi mogla utjecati na trgovinu među državama članicama.

Takva se zlouporaba može osobito sastojati od:

(a) neposrednog ili posrednog nametanja nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;

[…]”

4 Članak 3. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL 2001., L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.), naslovljen „Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti i pravo stavljanja drugih predmeta zaštite na raspolaganje javnosti”, u svojem stavku 1. određuje:

„Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo [iz]davanja [odobrenja] ili zabrane za svako priopćavanje njihovih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.”

Češko pravo

5 Članak 23. zákona č. Članak 23. zákona č. 121/2000 Sb., o právu autoském, o právech souvisejících s právem autorimakým a o změně některých zákonů (autorský zákon) (Zakon br. 121/2000 o autorskom pravu, srodnim pravima i izmjeni određenih zakona (Zakon o autorskom pravu)), u verziji koja je bila na snazi do 6. studenoga 2014., jamčio je autorima pravo na naknadu u zamjenu za korištenje njihovih djela koja su stavljena na raspolaganje osobama smještenima u privatnim sobama putem televizije ili radija.

6 Članak 11. zákona č. 143/2001 Sb., 4. travnja 2001., o ochraně hospodářské soutěže (Zakon br. 143/2001 o zaštiti tržišnog natjecanja), od 4. travnja 2001., u verziji primjenjivoj na glavni postupak, određuje:

„Zabranjena je zlouporaba vladajućeg položaja na štetu drugih konkurenata ili potrošača. ‚Zlouporaba vladajućeg položaja' osobito uključuje:

(a) izravno ili neizravno nametanje nepravednih uvjeta u ugovorima koji se sklapaju s drugim sudionicima na tržištu, osobito nametanje činidbe koja je u trenutku sklapanja ugovora izričito neproporcionalna izvršenoj protučinidbi,

[…]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

7 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je OSA jedna od šest organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u Češkoj Republici i da ima vladajući položaj na relevantnom tržištu.

8 Odlukom od 18. prosinca 2019. češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje utvrdilo je da je u razdoblju od 19. svibnja 2008. do 6. studenoga 2014. OSA na pružatelje usluga hotelskog smještaja koji posluju u Češkoj Republici za korištenje djela zaštićenih autorskim pravom putem televizijskih i radijskih prijamnika primjenjivala naknade izračunane bez uzimanja u obzir stope popunjenosti dotičnih smještajnih objekata, i to bez objektivnog opravdanja. U skladu s tom odlukom, OSA je tako zahtijevala plaćanje naknada za nepopunjene sobe u kojima nije bilo korištenja takvih djela.

9 Češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje smatralo je da je OSA tom praksom nametnula nepravedne trgovinske uvjete na nacionalnom tržištu za izdavanje odobrenja za korištenje djela zaštićenih autorskim pravom. To je tijelo smatralo da navedena praksa predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja koja je zabranjena člankom 102. UFEU-a i odgovarajućim odredbama češkog zakonodavstva o tržišnom natjecanju. Slijedom toga, naložilo je OSA-i plaćanje novčane kazne u iznosu od 10 676 000 čeških kruna (CZK) (oko 429 000 eura) te joj je zabranilo primjenu te prakse.

10 OSA je podnijela prigovor protiv te odluke, koji je predsjednik češkog tijela nadležnog za tržišno natjecanje odbio odlukom od 23. studenoga 2020.

11 OSA je protiv potonje odluke podnijela tužbu Krajský soudu v Brně (Okružni sud u Brnu, Češka Republika), sudu koji je uputio zahtjev.

12 Prema mišljenju tog suda, među strankama u glavnom postupku nesporno je da OSA u Češkoj Republici ima „*de facto* monopol” u području kolektivnog ostvarivanja autorskih prava i da je u razdoblju između 19. svibnja 2008. i 6. studenoga 2014. OSA smještajnim objektima naplatila naknade za emitiranje zaštićenih djela putem televizijskih i radijskih prijamnika postavljenih u njihovim sobama, neovisno o tome jesu li te sobe popunjene. Suprotno tomu, te se stranke ne slažu u pogledu tumačenja sudske prakse Suda koja se odnosi na pojam „zlouporaba vladajućeg položaja” i na njezinu primjenu u glavnom postupku.

13 Prema mišljenju OSA-e, češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje trebalo je ispitati može li se njezina praksa određivanja tarifa smatrati praksom nepoštenih cijena s obzirom na kriterije koje je Sud utvrdio u presudi od 14. veljače 1978., United Brands i United Brands Continentaal/Komisija (27/76, EU:C:1978:22), koji su se primjenjivali u posebnom kontekstu organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u presudama od 14. rujna 2017., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aļentūra – Latvijas Autoru apvienība (C-177/16, EU:C:2017:689) i od 25. studenoga 2020., SABAM (C-372/19, u daljnjem tekstu: presuda SABAM, EU:C:2020:959).

14 Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da Sud još nije odlučivao o pitanju može li neuzimanje u obzir stope popunjenosti soba smještajnih objekata prilikom određivanja visine naknada za autorska prava predstavljati zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 102. UFEU-a.

15 Kao prvo, taj sud ističe da je na njemu da ispita OSA-ine argumente prema kojima se spor ne može riješiti jednostavnom primjenom načela utvrđenih u presudi SABAM. OSA je tvrdila da se ta presuda odnosi na plaćanje naknada za autorsko pravo za djela koja, iako su stavljena na raspolaganje, nisu bila korištena u okviru glazbenog festivala. Prema mišljenju OSA-e, iako je zahtjev za plaćanje naknada nerazuman u takvom kontekstu, zahtjev za plaćanje godišnje naknade i dalje je razuman za stavljanje na raspolaganje djela u sobama smještajnog objekta, i to neovisno o stopi popunjenosti tog objekta, osim za sobe koje su ostale neiskorištene tijekom cijele godine.

16 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev ističe kako se čini da u sudskoj praksi Suda nisu utvrđeni konkretne kriterije na temelju kojih bi se moglo utvrditi treba li neuzimanje u obzir stope popunjenosti soba smještajnog objekta prilikom izračuna naknade koja se duguje na temelju autorskog prava ocijeniti, s obzirom na članak 102. UFEU-a, kao praksu previsokih cijena, kao što to tvrdi OSA, ili kao praksu kojom se nameću „nepravedni trgovinski uvjeti” u smislu te odredbe, kao što to tvrdi češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje.

17 U tom drugom slučaju, sud koji je uputio zahtjev smatra da još treba odrediti kriterije na temelju kojih se može utvrditi je li trgovinski uvjet nepravedan. U tom pogledu OSA smatra da je potrebno ispuniti tri kumulativna kriterija. Kao prvo, taj uvjet ne smije biti povezan sa svrhom ugovora ili nužan za postizanje njegova očekivanog učinka. Kao drugo, navedeni uvjet mora drugoj ugovornoj stranci nanijeti štetu. Kao treće, isti uvjet ne smije biti ni prikladan ni pravedan. Češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje u tom pogledu prigovara da ni Europska komisija ni sudovi Unije nisu primjenjivali te kriterije i da je u ovom slučaju bilo dovoljno provjeriti je li trgovinski uvjet, koji je nametnula OSA, opravdan i proporcionalan.

18 Isto tako, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ako se prihvati prvi slučaj naveden u točki 16. ove presude, još je potrebno utvrditi može li se OSA-ina praksa određivanja tarifa smatrati protivnom članku 102. UFEU-a u dijelu u kojem nameće previsoke cijene. Tumačenje

Suda omogućilo bi da se pojasni mogu li se i na koji način kriteriji koji proizlaze iz presude od 14. veljače 1978., United Brands i United Brands Continentaal/Komisija (27/76, EU:C:1978:22) primijeniti u kontekstu predmeta koji se vodi pred sudom koji je uputio zahtjev.

19 Kao treće, taj sud smatra da, kako bi se provjerilo jesu li ispunjeni sastavni elementi povrede iz članka 102. UFEU-a, valja odlučiti o pitanju je li češko tijelo nadležno za tržišno natjecanje bilo dužno dokazati da je predmetna praksa određivanja tarifa imala protutržišni učinak ili se to tijelo moglo osloniti na sam rizik od narušavanja tržišnog natjecanja.

20 Kao četvrto i posljednje, sud koji je uputio zahtjev pita se je li, kako bi se utvrdilo postojanje povrede članka 102. UFEU-a, potrebno dokazati da je OSA-ina praksa određivanja tarifa znatno utjecala na trgovinu među državama članicama ili je dovoljno dokazati da je takav učinak bio razumno predvidljiv.

21 U tim je okolnostima Krajský soud v Brně (Okružni sud u Brnu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Može li se članak 102. [drugi stavak] točka (a) [UFEU-a] tumačiti na način da zlouporabu vladajućeg položaja u smislu tog članka predstavlja praksa organizacije za kolektivno ostvarivanje prava koja u državi članici ima *de facto* monopol i koja prema upraviteljima smještajnih objekata primjenjuje cijene koje ne uzimaju u obzir stvarnu stopu popunjenosti različitih soba navedenih smještajnih objekata, u zamjenu za izdavanje odobrenja za stavljanje na raspolaganje autorskih djela putem televizijskih i radijskih prijamnika postavljenih u sobama namijenjenima privatnom smještaju gostiju?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo prethodno pitanje, treba li takvu praksu ocijeniti s gledišta (a) primjene nepravednih trgovinskih uvjeta ili (b) primjene previsokih cijena?
   (a) Ako je odgovarajući standard primjena nepravednih trgovinskih uvjeta, koji konkretan test treba primijeniti kako bi se to ocijenilo?
   (b) Ako je odgovarajući standard primjena prekomjernih cijena, koji konkretan test treba primijeniti kako bi se to ocijenilo, opći ‚test United Brands' ili njegovu određenu izmijenjenu verziju?

3. Treba li, kako bi se utvrdila povreda članka 102. [drugog stavka] točke (a) UFEU-a kad je riječ o praksi iz prvog pitanja, dokazati stvaran ili mogući negativan utjecaj na tržišno natjecanje (uključujući utjecaj na dobrobit potrošača i učinke prakse subjekta u vladajućem položaju koji dovode do iskorištavanja)?

4. Treba li, kako bi se utvrdila povreda članka 102. [drugog stavka] točke (a) UFEU-a kad je riječ o praksi iz prvog pitanja, dokazati bitan utjecaj navedene prakse na trgovinu među državama članicama Unije ili je dovoljna opravdana pretpostavka da bi takav utjecaj mogao postojati a da pritom nije potrebno ispitati njegovu stvarnu razinu?"

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

22 Svojim prvim dvama pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a tumačiti na način da činjenica da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava nije uzela u obzir stopu popunjenosti smještajnih objekata za izračun naknada koje se plaćaju u zamjenu za izdavanje tim objektima odobrenja za stavljanje na raspolaganje djela zaštićenih autorskim pravom tim objektima predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja koja se sastoji od prakse nepravednih cijena ili drugih nepravednih trgovinskih uvjeta.

23 Najprije valja podsjetiti na to da na temelju članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 autori imaju pravo koje je preventivne naravi i koje im omogućuje da interveniraju između eventualnih korisnika svojih djela i radnji priopćavanja javnosti koje bi ti korisnici mogli izvršiti, a sve u svrhu njihove zabrane (presuda od 20. lipnja 2024., GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, t. 17. i navedena sudska praksa).

24 Što se tiče smještajnih objekata, Sud je pojasnio da stavljanje na raspolaganje radijskih ili televizijskih uređaja koji mogu primati signale i tako emitirati zaštićena djela u sobama tih smještajnih objekata predstavlja priopćavanje javnosti u smislu tog članka 3. stavka 1. koje gostima omogućuje pristup takvim djelima a da pritom nije odlučujuće jesu li oni koristili tu mogućnost ili nisu (vidjeti u tom smislu presude od 7. prosinca 2006., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, t. 43. i od 20. lipnja 2024., GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, t. 33. i navedenu sudsku praksu).

25 U tom pogledu Sud je smatrao da se gosti takvog smještajnog objekta obično brzo smjenjuju i da je općenito riječ o prilično velikom broju osoba, tako da ih treba smatrati javnošću (vidjeti u tom smislu presudu od 7. prosinca 2006., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, t. 38.).

26 Osim toga, intervenciju smještajnog objekta koji omogućuje pristup emitiranim djelima svojim gostima treba smatrati pružanjem dodatne usluge s ciljem ostvarivanja određene koristi, s obzirom na to da ponuda te usluge utječe na standard hotela i stoga na cijenu soba (vidjeti u tom smislu presudu od 7. prosinca 2006., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, t. 44.).

27 Nadalje, valja podsjetiti da organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava koja na području države članice ima monopol za ostvarivanje autorskih prava u vezi s jednom kategorijom zaštićenih djela i koja ta djela stavlja na raspolaganje gospodarskim subjektima uz plaćanje naknada, kako bi ih oni mogli priopćiti javnosti, treba smatrati poduzetnikom koji ima vladajući položaj na znatnom dijelu unutarnjeg tržišta u smislu članka 102. UFEU-a (vidjeti, u tom smislu, presudu SABAM, t. 26. i 27. i navedenu sudsku praksu). U ovom slučaju, kao što je to navedeno u točki 7. ove presude, nije sporno da OSA ima takav vladajući položaj.

28 Osim toga, valja istaknuti da, kada se navodna nepravednost postupanja takve organizacije za kolektivno ostvarivanje prava odnosi na visinu tih naknada, odnosno na cijenu koja se primjenjuje kao takva, a ne na druge uvjete tog stavljanja na raspolaganje, tu cijenu treba ocijeniti s obzirom na kriterije koji se odnose na previsoke cijene.

29 Stoga takvo postupanje može predstavljati zlouporabu zabranjenu člankom 102. UFEU-a ako taj subjekt pri određivanju visine tih naknada primjenjuje previsoku cijenu koja nije u opravdanom odnosu s gospodarskom vrijednošću njegove usluge. Taj eventualno previsok iznos naknada treba ocjenjivati s obzirom na sve okolnosti slučaja (vidjeti, u tom smislu, presudu SABAM, t. 28. i 29. i navedenu sudsku praksu).

30 U tom pogledu valja uzeti u obzir ne samo gospodarsku vrijednost usluge kolektivnog ostvarivanja prava kao takvu nego i prirodu i opseg korištenja djela kao i gospodarsku vrijednost ostvarenu tim korištenjem (vidjeti u tom smislu presudu SABAM, t. 30.).

31 Ako, kao što je to navedeno u točki 24. ove presude, stavljanje na raspolaganje radijskih ili televizijskih signala i uređaja u sobama smještajnog objekta predstavlja priopćavanje javnosti u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 a da pritom nije važno odlučuje li ta javnost, koja se sastoji od gostiju prisutnih u tom objektu, pristupiti djelima koja su tako stavljena na raspolaganje, suprotno tomu, što se tiče članka 102. UFEU-a, treba smatrati da je broj osoba koje čine navedenu javnost relevantan element za ocjenu, s jedne strane, koliki je opseg moguće upotrebe djela zaštićenih autorskim pravima i, s druge strane, koju korist, navedenu u točki 26. ove presude, smještajni objekt može izvući iz odobrenja koje stječe od organizacije za kolektivno ostvarivanje prava. Prema tome, stopa popunjenosti smještajnih objekata okolnost je koju valja uzeti u obzir kako bi se ocijenilo, primjenom statističkog modela ili na temelju drugih kriterija, pod uvjetom da su oni objektivni, stabilni, lako dostupni i provjerljivi, opseg korištenja djela i ekonomsku vrijednost koju njihovo korištenje predstavlja te stoga kako bi se utvrdilo jesu li naknade koje se zahtijevaju za izdavanje odobrenja koja omogućuju priopćavanje djela javnosti „nepravedne” u smislu članka 102. drugog stavka točke (a) UFEU-a.

32 U tom pogledu, ništa ne upućuje na to da u situacijama koje uključuju smještajne objekte nije relevantna sudska praksa koju je Sud naveo i pojasnio u točkama 30. i 41. presude SABAM, prema kojoj naknadu koja se duguje za priopćavanje zaštićenih djela javnosti, koju predstavlja naknada koju je utvrdila organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, treba analizirati s obzirom na prirodu i opseg korištenja tih djela kao i vrijednost korištenja navedenih djela u gospodarskoj razmjeni, koja među ostalim ovisi o stvarnom broju osoba koje izvode ta djela.

33 Stoga se načelno ne može prihvatiti da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava od smještajnih objekata zahtijeva naknade koje ne uzimaju u obzir činjenicu da znatan dio njihovih soba nije dostupan gostima zbog, primjerice, sezonskog smanjenja djelatnosti, djelomičnog zatvaranja radi obnove ili iznimne situacije poput zdravstvene krize.

34 Općenitije, naknada koju primjenjuje to tijelo, iako se može temeljiti na paušalnim tarifama, treba uzeti u obzir barem procjenu stvarno korištene količine djela zaštićenih autorskim pravom (vidjeti u tom smislu presudu SABAM, t. 50.).

35 Uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, uključujući dostupnost i pouzdanost podataka o stopi popunjenosti smještajnih objekata te postojeće tehnološke alate (vidjeti u tom smislu presudu SABAM, t. 55.), na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni je li za OSA-u bilo moguće, a da to ne dovede do neproporcionalnog povećanja troškova koje ima radi upravljanja ugovorima koji je povezuju s korisnicima zaštićenih djela i nadzora nad korištenjem djela zaštićenih autorskim pravom, uzeti u obzir, prilikom izrade naknada, predvidivu stopu popunjenosti smještajnih objekata.

36 Stoga se ne može isključiti da metodu izračuna naknada koju primjenjuje OSA, bez uzimanja u obzir stope popunjenosti smještajnih objekata, treba kvalificirati kao „zlouporabu” u smislu članka 102. UFEU-a. Naime, u slučaju da se metoda izračuna naknada koja uzima u obzir tu stopu popunjenosti može upotrijebiti uz razuman trošak i podrazumijeva znatno smanjenje iznosa naknada, može se smatrati da upotreba trenutačne metode njihova izračuna dovodi do nepravednih cijena u smislu članka 102. drugog stavka točke (a) UFEU-a.

37 Prethodni zaključak ne dovodi u pitanje obvezu suda koji je uputio zahtjev da uzme u obzir sve druge elemente koji su također relevantni za ocjenu je li visina naknada pravedna. Takvi elementi mogu potkrijepiti ili opovrgnuti indiciju o zlouporabi vladajućeg položaja koja, ovisno o slučaju, može proizlaziti iz neuzimanja u obzir stope popunjenosti smještajnih objekata.

38 Iz ustaljene sudske prakse stoga proizlazi da, kada organizacija za kolektivno ostvarivanje prava odredi razinu naknada koja je osjetno viša od onih koje se zaračunavaju u drugim državama članicama, pod uvjetom da je usporedba visine tarifa bila dosljedna, tu razliku treba smatrati pokazateljem zlouporabe vladajućeg položaja. U tom pogledu primjereno je uspoređivati njegove tarife s onima koje se primjenjuju u susjednim državama kao i s onima koje se primjenjuju u drugim državama članicama, usklađenima uz pomoć indeksa koji odražava paritet kupovne moći, pod uvjetom da su referentne države odabrane na temelju objektivnih, prikladnih i provjerljivih kriterija te da je osnova za provedene usporedbe dosljedna (vidjeti u tom smislu presudu od 14. rujna 2017., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aļentūra –Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, t. 38. i 51.).

39 Naposljetku, što se tiče pitanja zahtijeva li, kao što to tvrdi OSA, ocjena jesu li cijene koje primjenjuje organizacija za kolektivno ostvarivanje prava eventualno previsoke provjeru postojanja prekomjernog nerazmjera između troškova koje je ta organizacija stvarno snosila i primijenjenih cijena, dovoljno je istaknuti da, u skladu sa sudskom praksom Suda, primjena te usporedbe između cijena i troškova nije obvezna u okviru te ocjene, s obzirom na to da postoje druge metode na temelju kojih se može utvrditi jesu li primijenjene cijene previsoke (vidjeti u tom smislu presudu od 14. rujna 2017., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aļentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, t. 36. i 37. i SABAM, t. 31.).

40 Stoga na prva dva pitanja valja odgovoriti da članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a treba tumačiti na način da činjenica da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava nije uzela u obzir stopu popunjenosti smještajnih objekata za izračun naknada koje se plaćaju u zamjenu za izdavanje odobrenja za stavljanje na raspolaganje djela zaštićenih autorskim pravom tim objektima može, ovisno o svim relevantnim okolnostima, pridonijeti utvrđivanju zlouporabe vladajućeg položaja koja se sastoji od primjene nepravednih cijena, pod uvjetom da se provjeri je li razina tih naknada pretjerana s obzirom na prirodu i opseg korištenja djelâ te gospodarsku vrijednost ostvarenu tim korištenjem.

Treće pitanje

41 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a tumačiti na način da utvrđenje zlouporabe vladajućeg položaja zahtijeva da tijelo nadležno za tržišno natjecanje utvrdi da navedena praksa ima stvarni učinak na tržišno natjecanje, osobito na dobrobit potrošača.

42 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da člankom 102. UFEU-a nisu obuhvaćene samo prakse koje potrošačima mogu uzrokovati izravnu štetu, nego i one koje im uzrokuju neizravnu štetu ugrožavanjem strukture djelotvornog tržišnog natjecanja (presuda od 12. svibnja 2022., Servizio Elettrico Nazionale i dr., C-377/20, EU:C:2022:379, t. 44. i navedena sudska praksa).

43 Stoga tijelo nadležno za tržišno natjecanje ispunjava teret dokazivanja ako dokaže da djelovanje poduzetnika u vladajućem položaju može negativno utjecati, koristeći se sredstvima ili resursima različitima od onih koja uređuju uobičajeno tržišno natjecanje, na strukturu učinkovitog tržišnog natjecanja, a da pritom ne mora dokazati da navedeno postupanje može uzrokovati izravnu štetu potrošačima. Međutim, predmetni poduzetnik u vladajućem položaju može izbjeći zabranu iz članka 102. UFEU-a tako da dokaže da negativan utjecaj na strukturu učinkovitog tržišnog natjecanja koji može nastati iz predmetne prakse ima protutežu u pozitivnim učincima na potrošače ili ga oni čak nadmašuju (vidjeti u tom smislu presude od 12. svibnja 2022., Servizio Elettrico Nazionale i dr., C-377/20, EU:C:2022:379, t. 47. i od 21. prosinca 2023., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, t. 202.).

44 Stoga na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a treba tumačiti na način da je utvrđenje zlouporabe vladajućeg položaja dovoljno potkrijepljeno ako se utvrdi da predmetna praksa može negativno utjecati na strukturu učinkovitog tržišnog natjecanja a da pritom nije potrebno dokazati da ta praksa usto može uzrokovati izravnu štetu potrošačima.

Četvrto pitanje

45 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a tumačiti na način da je tijelo nadležno za tržišno natjecanje dužno dokazati da zlouporaba znatno utječe na trgovinu među državama članicama.

46 S tim u vezi, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se prilikom tumačenja i primjene uvjeta koji se odnosi na učinke na trgovinu između država članica, a koji su navedeni u člancima 101. i 102. UFEU-a, kao polazišna točka mora uzeti cilj tog uvjeta, koji se sastoji od određivanja u pravu tržišnog natjecanja granice područja uređenog pravom Unije u odnosu na područje uređeno pravom država članica. Tako pravo Unije uređuje sve vrste zabranjenog sporazuma ili praksi koje mogu predstavljati prijetnju slobodi trgovine između država članica na način koji može nanijeti štetu ostvarivanju ciljeva jedinstvenog tržišta među državama članicama, osobito tako da zatvaraju domaća tržišta ili da utječu na strukturu tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu (presuda od 14. rujna 2017., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, t. 26. i navedena sudska praksa).

47 Da bi odluka, sporazum ili praksa mogli utjecati na trgovinu između država članica, mora biti moguće, na temelju skupa činjeničnih i pravnih elemenata i uz dostatnu razinu vjerojatnosti, predvidjeti njihov izravan ili neizravan, stvaran ili mogući utjecaj na trgovinsku razmjenu među državama članicama, i to u mjeri u kojoj postoji opasnost da bi mogli omesti ostvarivanje jedinstvenog tržišta između država članica. Osim toga, taj utjecaj ne smije biti zanemariv (presuda od 14. rujna 2017., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, t. 27. i navedena sudska praksa).

48 Sud je već priznao da tarife koje primjenjuje organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja ima monopol mogu proizvesti učinak na prekograničnu trgovinu, tako da se na takvu situaciju primjenjuje članak 102. UFEU-a. Naime, na trgovinu između država članica mogu utjecati prakse određivanja cijena koje provodi organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koja ima monopol u

svojoj državi članici i koja u njoj, osim prava nositelja koji su državljani te države, ostvaruje i ona inozemnih nositelja (presuda od 14. rujna 2017., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aļentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, t. 28. i 29.).

49 Stoga na četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a treba tumačiti na način da je tijelo nadležno za tržišno natjecanje dužno dokazati da zlouporaba može znatno utjecati na trgovinu među državama članicama. Kada se praksa određivanja tarifa organizacije za kolektivno ostvarivanje prava kvalificira kao zlouporaba, kako bi se dokazalo da ta zlouporaba može znatno utjecati na trgovinu među državama članicama dovoljno je utvrditi da ta organizacija za kolektivno ostvarivanje prava ne ostvaruje samo prava nositelja koji su državljani države članice u kojoj ima monopol, nego i prava nositelja iz drugih država članica.

Troškovi

50 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. **Članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a treba tumačiti na način da činjenica da organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskih prava nije uzela u obzir stopu popunjenosti smještajnih objekata za izračun naknada koje se plaćaju u zamjenu za izdavanje odobrenja za stavljanje na raspolaganje djela zaštićenih autorskim pravom tim objektima može, ovisno o svim relevantnim okolnostima, pridonijeti utvrđivanju zlouporabe vladajućeg položaja koja se sastoji od primjene nepravednih cijena, pod uvjetom da se provjeri je li razina tih naknada pretjerana s obzirom na prirodu i opseg korištenja djelâ te gospodarsku vrijednost ostvarenu tim korištenjem.**

2. **Članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a treba tumačiti na način da je utvrđenje zlouporabe vladajućeg položaja dovoljno potkrijepljeno ako se utvrdi da predmetna praksa može negativno utjecati na strukturu učinkovitog tržišnog natjecanja a da pritom nije potrebno dokazati da ta praksa usto može uzrokovati izravnu štetu potrošačima.**

3. **Članak 102. drugi stavak točku (a) UFEU-a treba tumačiti na način da je tijelo nadležno za tržišno natjecanje dužno dokazati da zlouporaba može znatno utjecati na trgovinu među državama članicama. Kada se praksa određivanja tarifa organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskih prava kvalificira kao zlouporaba, kako bi se dokazalo da ta zlouporaba može znatno utjecati na trgovinu među državama članicama dovoljno je utvrditi da ta organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskih prava ne ostvaruje samo prava nositelja koji su državljani države članice u kojoj ima monopol, nego i prava nositelja iz drugih država članica.**

Potpisi